

**PROGRAM NAUCZANIA
INSTRUMENT GŁÓWNY- SKRZYPCE
W SZKOLE MUZYCZNEJ I STOPNIA**

Opracowanie:

mgr Urszula Kołodziejczyk i mgr Ewa Kolińska

W oparciu o program nauczania

autorstwa prof. Pawła Puczka

Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia im. Józefa Elsnera w Brzegu

PODSTAWA PRAWNA:

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 sierpnia 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego w publicznych szkołach artystycznych D. U. z 28 sierpnia 2019 r. poz. 1637

Spis treści

Etapy edukacyjne w szkole muzycznej I stopnia	str. 3
Cele Kształcenia –Wymagania szczegółowe.....	str.4
Efekty kształcenia po zakończeniu nauki w szkole muzycznej I stopnia	str.6
Klasa pierwsza	str.7
Klasa druga	str.8
Klasa trzecia	str. 10
Klasa czwarta	str. 13
Klasa piąta	str. 17
Klasa szósta	str. 20
Cykl czteroletni	str.23
Komentarz do programu	str.23
Uwagi o realizacji materiału nauczania	str.24
Praca domowa ucznia	str.25
Organizacja roku szkolnego	str.25
Rola i kryteria oceny ucznia	str.26
Literatura przedmiotu	str.27

Etapy edukacyjne w szkole muzycznej I stopnia

Sześćioletni cykl nauczania

-klasa I

-klasa II

-klasa III obejmuje dwie jednostki lekcyjne tygodniowo w wymiarze czasowym 30 minut każda,

-klasa IV

-klasa V

-klasa VI obejmuje dwie jednostki lekcyjne tygodniowo w wymiarze czasowym 45 minut każda.

Czteroletni cykl nauczania

-klasa I

-klasa II

-klasa III

-klasa IV obejmuje dwie jednostki lekcyjne tygodniowo w wymiarze czasowym 45 minut każda.

Cele Kształcenia –Wymagania szczegółowe

1. Umuzykalnienie rozbudzenie wrażliwości muzycznej.

Uczeń:

- rozwija muzyczne zainteresowania poprzez uczęszczanie na koncerty. słuchanie muzyki nagrań, poznaje wybrane pozycje z literatury wiolinistycznej
- uczestniczy w życiu muzycznym szkoły i środowiska
- odróżnia i definiuje podstawowe gatunki muzyki (klasyczna, ludowa, rozrywkowa, jazz)
- uczestniczy w różnych formach muzykowania zespołowego
- przestrzega zasad dobrego wychowania

2. Poznanie teoretycznych podstaw w zakresie gry na instrumencie.

Uczeń:

- dysponuje podstawowym zasobem terminów i pojęć niezbędnych do odczytania zapisu muzycznego
- zna podstawową notację właściwą dla skrzypiec: oznaczenia strun , palcowanie, kierunki prowadzenia smyczka,
- zna stosuje podstawowe oznaczenia wykonawcze w zakresie agogiki, dynamiki i artykulacji
- wykazuje się właściwą wiedzą dotyczącą budowy skrzypiec i smyczka, umie nazwać ich poszczególne części
- korzysta ze źródeł i pomocy naukowych, takich jak: metronom, słowniczek muzyczny, encyklopedia, internet.

3. Kształcenie podstawowych umiejętności gry na instrumencie.

Uczeń:

- zachowuje podstawową postawę podczas gry na instrumencie
- wykazuje umiejętności prawidłowego ułożenia prawej i lewej ręki oraz prawidłowego wydobywania dźwięku przy zachowaniu swobodnego aparatu gry
- samodzielnie stroi instrument, dba o jego czystość i należyty stan techniczny
- stosuje właściwy podział smyczka (gra całym smyczkiem oraz jego poszczególnymi częściami)
- operuje podstawowymi sposobami artykulacji tj. detache, martele, portato, legato, staccato, pizzicato prawą i lewą ręką
- prawidłowo realizuje proste dwudźwięki (tercje, seksty, oktawy) i proste akordy

- posługuje się techniką przygotowawczą
- gra w pozycjach- przynajmniej do piątej
- zna budowę gam durowych i molowych oraz pasaży, potrafi je rozpoznać i wykonać
- opanował wibrację w stopniu pozwalającym na swobodne jej stosowanie
- realizuje przebieg muzyczny z dbałością o jakość dźwięku intonację i rytm
- posiada umiejętność wykonania trylu, mordentu, prostych ozdobników, flażoletów naturalnych oraz prostych flażoletów sztucznych
- stosuje w grze frazowanie
- transponuje proste tematy muzyczne, wykonując je od podanego dźwięku
- gra ze słuchu proste przebiegi melodyczne
- poprawnie odczytuje a vista prosty utwór w wolnym tempie.

4. Przygotowanie do samodzielnej pracy nad utworem.

Uczeń:

- samodzielnie realizuje opracowany z pedagogiem plan pracy nad utworem
- zna i stosuje metody efektywnego ćwiczenia
- posiada umiejętności świadomego i systematycznego ćwiczenia oraz korygowania błędów
- rozwiązuje problem m.in. poprzez realizowanie wskazówek nauczyciela
- samodzielnie odczytuje prosty zapis nutowy
- kontroluje na bieżąco jakość dźwięku, intonację i rytm.

5. Przygotowanie do występów publicznych

Uczeń:

- zdobywa praktykę estradową poprzez udział w koncertach, audycjach, popisach, przesłuchaniach, egzaminach.
- realizuje na estradzie założenia muzyczna-wykonawcze: stosuje właściwą artykulację i dynamikę, dba estetykę i jakość dźwięku, a także o ogólny wyraz artystyczny
- zna i stosuje różne techniki zapamiętywania utworów
- współpracuje z akompaniatorem oraz z współwykonawcami w zespole.

Efekty kształcenia po zakończeniu nauki w szkole muzycznej I stopnia .

Uczeń:

- szanuje dziedzictwo kulturowe swojego i innych narodów
- przestrzega zasad kultury, etyki i prawa autorskiego
- posiada wiedzę niezbędną do rozwijania gry na instrumencie i do świadomego uczestnictwa w życiu muzycznym
- zna i stosuje zasady dotyczące występów publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem zachowania i stroju
- wykazuje wrażliwość artystyczną w kreatywnym realizowaniu zadań
- rozwija pasję muzyczną przez podejmowanie inicjatyw artystycznych
- publicznie prezentuje swoje dokonania
- podczas gry na instrumencie prawidłowo operuje aparatem gry
- czyta nuty ze zrozumieniem , potrafi wykonać a vista proste utwory muzyczne
- wykorzystuje wiedzę ogólno muzyczną oraz umiejętności niezbędne do zrozumienia i wykonywania utworu
- świadomie wykorzystuje słuch muzyczny w działaniach praktycznych
- realizuje wskazówki wykonawcze ze zrozumieniem
- ocenia jakość wykonywanych zadań
- pracuje w zespole pod nadzorem osoby odpowiedzialnej za realizację projektu oraz bierze współodpowiedzialność za efekt tej pracy
- integruje się i współpracuje z członkami zespołu
- buduje relacje oparte na zaufaniu
- wykazuje się w działaniu aktywną postawą
- organizuje swoją indywidualną pracę
- systematycznie rozwija swoje umiejętności
- wykorzystuje technologię informacyjną i komunikacyjną
- przewiduje skutki podejmowanych działań
- jest przygotowany do kontynuowania nauki
- potrafi skutecznie radzić sobie ze stresem w szczególności z tremą.

KLASA PIERWSZA

TREŚĆ NAUCZANIA

Budowa instrumentu.
Znajomość nazw części skrzypiec i smyczka.
Rozśpiewanie i umuzykalnienie ucznia.
Rozluźnienia organizmu i adaptacja do instrumentu.
Ruchy manipulacyjne i imitujące grę.
Ćwiczenia przygotowawcze i opanowanie układu lewej i prawej ręki.
Stawianie palców lewej ręki oraz prowadzenie smyczka / ruchy świadome, kierowane /.
Granie ze słuchu prostych, znanych piosenek.
Zasady notacji w kluczu wiolinowym.
Wprowadzenie pojęcia pulsu i metrum w grze z podziałem na ósemki.
Wprowadzenie taktów prostych cztero –i trój – dzielnych.
Różne układy palców w pierwszej pozycji.
Umiejętność gry całym smyczkiem, górną i dolną połową.
Artykulacje detache, staccato i legato.
Gra na dwóch strunach, łatwe dwudźwięki z pustą struną.
Gamy durowe do trzech znaków.

LITERATURA

A. Cofalik – Skrzypcowe ABC
Z. Feliński, E. Górski, J. Powroźniak - Szkoła gry na skrzypcach cz. I

Utwory.

D. Obijalska i M. Wawruk - Skrzypiące nutki
Iwan - Ładnie gram na skrzypcach, A. Cofalik - Pójdziemy do Zoo
T. Zacharina - Zbiorek tańców i melodii, K. Predel - Na skrzypczkach. J. Powroźniak - Znam piosenek pięknych sto

Koncerty

K. Krejci - Concertino h-moll
F. Kuchler - Concertno G-dur op 11
E. Iwan - Concertino D-dur

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia

Udział uczniów w popisach szkolnych
Badanie wyników

Osiągnięcia ucznia

Znajomość nazw części skrzypiec i smyczka
Poprawna postawa gry
Opanowanie układu lewej i prawej ręki
Prostolinijne prowadzenie smyczka
Znajomość notacji w kluczu wiolinowym.

KLASA DRUGA

TREŚCI NAUCZANIA

Dalsza praca nad układem lewej i prawej ręki.
Zwiększenie wymagań w zakresie intonacji, brzmienia dźwięku oraz rytmu.
Przejście na fażolety naturalne i przygotowanie ręki do zmiany pozycji I -III
Ćwiczenia zawierające chromatykę.
Doskonalenie ruchów naprzemiennych smyczka: całym smyczkiem -końcem smyczka- całym smyczkiem-przy
żabce.
Praca nad biegłością.
Rytmy bardziej skomplikowane (rytm punktowany .synkopa .triola).
Rozszerzenie zakresu dynamiki (piano, mezzoforte, forte)
Gamy durowe i molowe do trzech znaków przykluczowych (z wykorzystaniem III pozycji)

LITERATURA

Gamy

Z. Feliński - Nauka gam i zmian pozycji, cz .I
W. Krotkiewski - Gamy i pasaże na skrzypce, cz .I

Szkoły i ćwiczenia

Z. Feliński, E Górski, J. Powroźniak - Szkoła gry na skrzypcach cz I (dokończenie) ,cz II
A. Cofalik - Skrzypcowe ABC (dokończenie)
W. Krotkiewski - Ćwiczenia na prawa rękę
J. Mieksin, Z. Ostalczyk - Łatwe dwudźwięki (łatwiejsze)
H. Schradieck- Ćwiczenia palcowe (łatwiejsze)

Etiudy

Dubiska -Wybór etiud w I pozycji
K. Fortunatów -Etiudy na zmiany pozycji
H. E. Kayser - Etiudy op.20
F. Wohlfahrt - Etiudy op.45,op.74

Koncerty

O. Rieding - Koncert h-moll op.35 - Koncert G-dur op.34
A. Komarowski - Concertino G dur
H. Sitt - Concertino uczniowskie nr1

Zbiory utworów

Ch. Dancla - Mała szkoła melodiiop125
T. Zacharina - Zbierek tańców i melodii
K. Fortunatow - Junyj skrzypacz . Młody muzyk (zbiór drobnych utworów, etiud, duetów)
Chrestomatija pedagogiczekowo repertuara (utwory dla klasy I i II)
I. Garztecka, S. Jarzebski - Utwory skrzypcowe sławnych kompozytorów z .I- Mały skrzypek
S.Herman,W.Walentyłowicz - Lubię grać
W. Krotkiewski - Młody muzyk
J. Powroźniak - Mały solista z .II W Szut – Czastuszki

Problemowy materiał techniczny

Pozycje i zmiany pozycji

Ruchy zmian pozycji na flażoletach naturalnych.

Proste formy gry w pozycjach I i III.

Transponowanie piosenek do pozycji.

Łącznie pozycji I - II -III przez pustą strunę oraz tym samym palcem.

Pozycja II

Z. Feliński, E. Górski, J. Powroźniak - Szkoła gry na skrzypcach cz. II nr 101-105

K. Fortunatow - Etiudy na zmiany pozycji nr 1,2,6

F. Wohlfahrt - Etiudy op.45 (PWM),s.26,27.,74 nr 25 i dalej

Pozycja III

A. Cofalik – Skrzypcowe ABC

Z. Feliński, E. Górski, J. Powroźniak - Szkoła gry na skrzypcach cz. II s.13-28 /łatwiejsze/

K. Fortunatow - Etiudy na zmiany pozycji nr 9,10,11.

F. Wohlfahrt - Etiudy op.45 nr 31 i dalej

Rozwijanie biegłości

Z. Feliński, E. Górski, J. Powroźniak -Szkoła gry na skrzypcach cz. I 159,173,175 181 199.

H. Schradieck - Ćwiczenia palcowe nr 1, 3, 6 (fragmenty)

Wprowadzenie dwudźwięków

Z. Feliński, E. Górski, J. Powroźniak - Szkoła gry na skrzypcach cz. I nr 163 -167,194

J. Mieksin, Z. Ostalczyk - Łatwe dwudźwięki na skrzypce, nr 1 -14.

Duety

J. Powroźniak- Znam piosenek pięknych sto cz. II

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia:

Udział w popisach szkolnych, koncertach, konkursach

przesłuchaniu półrocznym -przesłuchaniu technicznym -egzaminie końcowo rocznym

MINIMUM PROGRAMOWE

Gamy i pasaże z pamięci

Cztery etiudy

Koncert , głównie pierwsze części.

Cztery utwory z towarzyszeniem fortepianu

Jeden duet

Egzamin promocyjny do klasy trzeciej

Koncert lub utwór z towarzyszeniem fortepianu'

Utwór.

KLASA TRZECIA

TREŚCI NAUCZANIA

Utrwalenie pozycji III.
Łatwe wejścia do pozycji V na strunie A i E.
Etiudy pasażowe, detache i legato.
Rozwijanie biegłości: proste tryle, wprawki, etiudy i utwory biegłościowe.
Chromatyka i poszerzanie układu palców (ekstensja) do kwinty czystej.
Dwudźwięki: oktawy ze zmianą pozycji (najłatwiejsze).
Pojedyncze, łatwe seksty i tercje.
Gra kwintami czystymi na dwóch strunach.
Proste akordy (pizzicato i smyczkiem).
Flażolety naturalne.
Pizzicato lewą ręką (z pustą struną).
Detache, martele, portato.
Podwójne detache (przygotowanie do sautille).
Legato, legato przez struny oraz arpeggio - legato.
Staccato pod łukiem - dwie, trzy, cztery nuty.
Nauka wibracji.
Stosowanie wibracji w utworach mocniejszymi palcami (2 i 3) na dłuższych dźwiękach półnuty, synkopy (wygodniej w 111 pozycji). Samodzielne strojenie skrzypiec.
Gamy durowe i molowe z trójdźwiękami do 4 znaków przykluczowych w pozycjach i ze zmianą pozycji.
Proste odmiany smyczkowań i rytmów.

LITERATURA

Gamy

Z. Feliński - Nauka gam i zmian pozycji cz. I
Z. Jahnke - Studium gam
W. Krotkiewski - Gamy i pasaże na skrzypce cz. II (łatwiejsze).
A. Cofalik - Skrzypcowe ABC cz. II
Z. Feliński, E. Górski, J. Powroźniak - Szkoła gry na skrzypcach cz. II

Ćwiczenia

Z. Jahnke - ćwiczenia w pozycjach
W. Krotkiewski - Ćwiczenia na prawą rękę
W. Krotkiewski - Ćwiczenia zmian pozycji na skrzypcach
J. Mieksin, Z. Ostalczyk - Łatwe dwudźwięki na skrzypce

Etiudy

I. Dubiska - Wybór etiud skrzypcowych w I pozycji
K. Fortunatow - Etiudy na zmiany pozycji
H. E. Kayser - Etiudy op. 20 cz. I i II
J. F. Mazas - Etiudy op 36 cz I (fragment łatwiejsze)
F. Wohlfahrt - Etiudy op. 45 c.d ; Etiudy op. 74

Koncerty

A. Huber - Concertino F-dur op.7
A. Janszynow - Concertino op. 35 (w stylu rosyjskim)
F. Kuchler - Concertino D-dur op.15
SŁ Mach - Concertino A-dur op. 60
O. Rieding - Koncert D-dur op. 36

F. Seitz - Koncert uczniowski G-dur op.13
A. Vivaldii - Koncert G-dur op. 7 nr 2 (wyd. PWM)

Utwory biegiłościowe

G. Bacewicz - Preludium (2 z.I) - Scherzino (z. I)
S. Herman , W. Walentynowicz - Tarantella (5)
W. Krotkiewski - Etiuda (6)- Strumyczek (6)

Utwory dwudźwiękowe

W. Krotkiewski – Polowanie

Utwory różne

J. S. Bach - Gawot F-dur (4 z II)- Musette (4 zII)
P -Czajkowski – Smutna Pieśń
J Haydn - Serenada op.21
Handel - Bourree
F. Mendelssohn - Marsz weselny (8 z.II)
F. Schubert - Menuet B-dur (4 Z.II)
G Tartini - Sarabanda g-moll (6) I (1 z.II)

Zbiory utworów

G-Baeewiez - Łatwe utwory z. I
K Dunicz - Grające świerszcze z. II
J.Garztecka. S. Jarzębski - Utwory sławnych kompozytorów z. I i II
S. Herman, W. Walentynowicz – Lubię grać
W. Krottóewski - Młody muzyk
M. Popławski - Łatwe utwory na skrzypce (łatwiejsze)
H Purcel— Utwory na skrzypce z fortepianem
ć Rakowski – Z dawnych czasów
F. Rybicki - Suita dziecięca op58

Problemowy materiał techniczny

Pozycje i zmiany pozycji
Utrwalanie pozycji II i III oraz ich połączeń.
Zmiany pozycji w górę i w dół różnymi palcami.
Proste wejścia do V pozycji na strunie A i E
Zieliński, E. Górski, J. Powroźniak - Szkoła gry na skrzypcach cz. II nr 107,110, 115, 116 (inne do wyboru)
K. Fortunatow - Etiudy na zmiany pozycji nr 21-32 (wybór)
Peters-Violinschulwerk - Etiuden I nr 94 (inne do wyboru)
F. Wohlfahrt - Etiudy op.74 nr 30,32

Rozwijanie biegiłości

Z. Feliński, E. Górski, J. Powroźniak - Szkoła gry na skrzypcach cz. II nr 22, 43
I. Dubiska - Wybór etiud z I pozycji nr 26 a, b
Peters-Violinschulwerk 8 Etiuden I nr 35, 38
H. Schradieck - Ćwiczenia palcowe nr 1, 3, 6 (fragmenty)
F. WohKahrt - Etiudy op. 45 nr 18, 25, 29

Dwudźwięki

Z. Feliński, E. Górski, J. Powroźniak - Szkoła gry na skrzypcach cz. II nr 1-5
J. Mieksin, Z. Ostalczyk - Łatwe dwudźwięki na skrzypce nr 15- 30
Peters-Violinschulwerk - Elementarstudien s.36, 37
F. Wohlfahrt - Etiudy op. 45 nr 28

Duety

G. Bacewicz - Łatwe duety
J. Gebauer - Duety op. 10
F. Mazas - Łatwe duety
J. Pleyel - Duety op.8 i op.6

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia:

Udział w popisach szkolnych, koncertach, konkursach -przesłuchaniu półrocznym -przesłuchaniu technicznym -
egzaminie końcowo rocznym

MINIMUM PROGRAMOWE

Gamy i trójdźwięki durowe I molowe (z pamięci)
Cztery etiudy
Koncert
Cztery utwory z towarzyszeniem fortepianu
Jeden duet.

Egzamin promocyjny do klasy czwartej

Koncert
Utwór z towarzyszeniem fortepianu

KLASA CZWARTA

TREŚCI NAUCZANIA

Pozycja IVIV.
Proste wejścia do pozycji VI i VII na strunie E.
Etiudy na zmiany pozycji I - IV i etiudy pasażowe.
Zmiany pozycji grupami dźwiękowymi.
Dalsza praca nad biegłością detache i legato
Lekkie, podwójne detache (przygotowanie do sautille).
Chromatyka i ekstensja
Ćwiczenia i etiudy dwudźwiękowe
Zwrócenie uwagi na trudne dwudźwięki: sekstę wielką 3 i 4 palcem oraz tercję małą 4 i 2 palcem- odpowiednie wprawki i ćwiczenia
Ćwiczenia i etiudy oktawowo
Akordy, łamanie akordów
Proste dwudźwięki w pozycji III
Proste gamy dwudźwiękowe ze zmianami do pozycji III: oktawy, seksty, tercje w tempie wolnym, z przerwami , techniką przygotowawczą (zob. Z. Feliński - Nauka gam i zmian pozycji cz. I s.34-38)
Doskonalenie wibracji wszystkimi palcami
Smyczkowania : martele (szybsze i z wibracją), podwójne detache. staccato pod łukiem, łatwe spiccato i ricochet
Legato przez struny
Dynamika od pianissimo do fortissimo
Praca nad kształtowaniem dźwięku i różnorodną artykulacją
Pizzicato lewą i prawą ręką
Flażolety
Gamy durowe i molowe do 4 znaków oraz trójdźwięki z uwzględnieniem V pozycji. Różne smyczkowania i rytmy

LITERATURA

Gamy

Z. Feliński - Nauka gam i zmian pozycji cz. I (Cd.) cz. II (łatwiejsze)
Z. Jahnke - Studium gam
W. Krotkiewski - Gamy i pasaże na skrzypce cz. II (Cd.)

Szkoły gry na skrzypcach

Z. Feliński, E. Górski, J. Powroźniak - Szkoła gry na skrzypcach cz. II (dokończenie)
J. Jarzębski - Szkoła na skrzypce cz. III (pozycje IV i V)

Ćwiczenia

Z. Jahnke - Ćwiczenia w pozycjach (pozycje IV i V)
W. Krotkiewski - Ćwiczenia na prawą rękę
W. Krotkiewski - Ćwiczenia zmian pozycji na skrzypcach
J. Mieksin, Z. Ostalczyk - Łatwe dwudźwięki na skrzypce
H. Schradieck - Ćwiczenia palcowe z. I (Cd. Poz. I-V)
O. Sevcik - 40 wariacji
Doppelgriff-Vorstudien op.9 (ćwiczenia dwudźwiękowe) najłatwiejsze
Lagenwechsel op. 8 (zmiany pozycji) I-V

Etiudy

I. Dubiska - Wybór etiud skrzypcowych w I pozycji
K. Fortunatów - Etiudy na zmiany pozycji
H. E. Kayser - Etiudy op. 20 cz. I i II (Cd.)
W. Krotkiewski - Etiudy w II i IV pozycji (łatwiejsze)
J. F. Mazas - Etiudy op 36 cz I (fragment łatwiejsze)
F. Wohlfahrt - Etiudy op. 45 c.d ; Etiudy op. 74

Koncerty

G. Bacewicz- Concertino
A. Bloch - Concertino op.31
A. Komarowski - Koncert A-dur nr 2
F. Kuchler - Koncert D-dur op.12
A. Lasoń - Concertino w dwóch częściach,
O. Rieding - Koncert a-moll op. 12 (w stylu węgierskim), Koncert G-dur op.12, Koncert D-dur op 25
H. Sitt- Koncert op. 93 , Koncert op. 102

Utwory biegielne

A. Ariosti - Allegro (8)
C. Bohm - Perpetum Mobile
G.F.Handel - Preludium G-dur (M.5)
D.Kabalewski- Etiuda
W. Krotkiewski - Perpetum mobile (5)
M. Popławski- Tarantella (6)
M. Rubinstein- Kołowrotek (Priałka)

Utwory biegielne

Ch. Dancla-Wariacje na temat Weigla op. 89 nr 5
A. Moffat – Bourree

Utwory różne

A. Ariosti - Allegro Es-dur (8)
N. Baklanowa- Allegro. Sonatina (wyd.ros)
L.van Beethoven - Menuet Es-dur (1 z.II)
L. Boccerini - Menuet (10z.I)
W. Boyce - Matelotte (1 z.II)
Ch. Dancla - Wariacje na temat Pacciniego op 89 nr 1
Ch. W. Gluck - Gawot (4 z.III)
W. Kabalewski – Klowny (9)
W. Krotkiewski - Polonez (5)
G. B. Martini - Gawot
E. Młynarski - Kołysanka
I.J. Paderewski - Menuet (7 z.II)
S.Prokofiew - Gawot (3 z.II)
C. Saint-Saens - Łabędź
A. Simonetti – Madrygał

Zbiory utworów

Alte Meister für Jungge Spielerz.II (Budapest)
K. Fortunatow - Junyj skrzypacz (Młody skrzypek) cz. II
J. Garztecka, S.Jarzębski - Utwory sławnych kompozytorów z. II
W. Krotkiewski - Młody muzyk
F. Jamry, K. Bacewicz - Mała antologia skrzypcowa z. III
Mistrzowie Niemieccy
M. Popławski - Łatwe utwory na skrzypce (łatwiejsze)
J. Powroźniak - To nietrudne z.II
J. Rakowski - Z dawnych czasów

Zbiór pies sowiejskich kompozytorów (wyd.rosyjskie)
Śpiewające skrzypce z I

Problemowy materiał techniczny

Pozycje i zmiany pozycji Pozycje IV i V - wprowadzenie
J. Jarzębski - Szkoła cz. III s. 22-23 (łatwiejsze ćwiczenia)
K. Fortunatow - Etiudy na zmiany pozycji nr 52-56 (fragmenty)
W. Krotkiewski - Etiudy w II i w IV pozycji nr 8 i 9 (fragmenty)
Dalsze utrwalanie pozycji I -II - III - IV oraz ich zmian

Zmiany pozycji grupami dźwiękowymi

F. Wohlfahrt- Etiudy op.45 nr 58 (wzory ćwiczenia); - Etiudy op.74 nr 46
K. Fortunatow - Etiudy nr 30

Rozwijanie biegłości

H. Schradieck- Ćwiczenia palcowe nr 1-6 (przyspieszać tempo)
I. Dubiska- Wybór etiud nr 29; 30;31
K. Fortunatow - Etiudy nr 48
F. Wohlfahrt - Etiudy op. 45 nr 51
R. Kayser - Etiudy nr 1
J. F. Mazas - Etiudy cz. I nr 13,19

Dwudźwięki

Z. Feliński, E. Górski, J. Powroźniak - Szkoła gry na skrzypcach cz. II nr 6; 7; 71
Z. Feliński - Nauka gam i zmian pozycji czl s.47 (oktawy) s.34-38;
J. Mieksin, Z. Ostalczyk - Łatwe dwudźwięki na skrzypce s.15 - gamy chromatyczne rozdział III s.16-20 - przerobić gamy w dwudźwiękach(piosenki do wyboru)
J. F. Mazas - Etiudy op.36 nr 25
Peters-Violinschulwerk - Elementarstudien nr 133-139
F. Wohlfahrt - Etiudy op. 74 nr 49; 50 (zaleca się grać w tonacji G-dur

Duety i tercety

G. Bacewicz- Duety
J. Gebauer- Duety op.10
F. Mazas - Duety op. 36 z. 11II
L. Kwaśnik - Miniatury klasyczne na troje skrzypiec.
Wskazana muzykowanie w zespole unisono

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia:

Udział w popisach szkolnych, koncertach, konkursach -przesłuchaniu półrocznym -przesłuchaniu technicznym - egzaminie końcowo rocznym

MINIMUM PROGRAMOWE

Gamy durowe i molowe oraz trójdźwięki do 4znaków (z pamięci).
Cztery etiudy
Dwa koncerty w tym jeden z pamięci (głównie pierwsze części)
Cztery utwory z towarzyszeniem fortepianu
Jeden duet (tercet, kwartet)

Egzamin promocyjny do klasy piątej

Koncert cz. I z pamięci
Utwór z towarzyszeniem fortepianem
Czytanie a vista

KLASA PIĄTA

TREŚCI NAUCZANIA

Pozycje VI i VII

Etiudy na zmiany pozycji i etiudy pasażowe detache i legato, zmiany pozycji grupami dźwiękowymi.

Wchodzenie do wyższych pozycji na strunie G.

Wprawki, etiudy i utwory biegiłościowe (detache, legato próby sautille).

Chromatyka i ekstensja.

Trudniejsza intonacja, enharmonia.

Ćwiczenia i etiudy dwudźwiękowe

Łatwiejsze dwudźwięki legato.

Ćwiczenia i etiudy oktawowo.

Następstwa różnych dwudźwięków

Akordy

Utwory z dwudźwiękami i akordami.

Dalsze doskonalenie wibracji, wibracja w wysokich pozycjach.

Różnicowanie wibracji w

zależności od ekspresji: wibracja wolna, szybka, szeroka, gęsta

Doskonalenie różnorodnych smyczkowań i artykulacji.

Lekkie smyczki unoszone (Sevcik op.3)

Wprowadzenie smyczków: sul tasto, sul ponticello, col legno.

Flażolety sztuczne (kwartowe).

Pojęcia stylu utworu: barokowy, klasyczny, romantyczny, współczesny.

Odpowiednie środki wyrazu.

Szeroki zakres dynamiki i kulminacje fraz.

Gamy durowe i molowe do 4 znaków i pasaże. Łatwiejsze G-dur i A-dur przez trzy oktawy.

Gamy dwudźwiękami: tercje, seksty, oktawy- detache i po 2 legato.

LITERATURA

Gamy

Z. Feliński - Nauka gam i zmian pozycji cz. I (Cd.) cz. II

Z. Jahnke - Studium gam

W. Krotkiewski - Gamy i pasaże na skrzypce cz. II (Cd.)

Szkoły gry na skrzypcach

Z. Feliński, E. Górski, J. Powroźniak - Szkoła gry na skrzypcach cz. II (dokończenie)

J. Jarzębski - Szkoła na skrzypce cz. III (pozycje IV i V)

Ćwiczenia

Z. Jahnke - Ćwiczenia w pozycjach

W. Krotkiewski - Ćwiczenia na prawą rękę

W. Krotkiewski - Ćwiczenia zmian pozycji na skrzypcach

H. Schradieck - Ćwiczenia palcowe z. I

O. Sevcik - 40 wariacji op.3 (łatwiejsze)

Doppelgriff-Vorstudien op.9 (ćwiczenia dwudźwiękowe)

Lagenwechsel op. 8 (zmiany pozycji)

Etiudy

J. Dont - Etiudy op.37

K. Fortunatow - Etiudy na zmiany pozycji

H. E. Kayser - Etiudy op. 20

R. Kreutzer - 42 etiudy

J. F. Mazas - Etiudy op 36 cz I

F. Wohlfahrt - Etiudy op. 45

Koncerty

J. B. Accolay - Koncert a-moll
Ch. Dancla - Solo koncertowe nr 1 i 2
G. Hollander - Koncert szkolny op. 62
L. Jansa - Concertino D-dur op. 54
P. Nardini - Koncert e-moll
F. Seitz - Koncert uczniowski g-moll op. 12 - Koncert D-dur op. 15 - Koncert op. 38
A. Vivaldi - Koncert a-moll - Koncert G-dur (oprac. Mostras)

Sonaty

A. Ariosti - Sonata D-dur nr 6
A. Corelli - Sonata e-moll op. 5 nr 8, Sonata A-dur op. 5 nr 9
G. F. Handel - Sonata E-dur

Utwory biegiłościowe

F. Couperin - Wiatraczki (4) (3 z. III)
N. Raków - Malto vivace AS-dur (5)
J. B. Senaille - Allegretto (6)

Utwory dwudiwiękowe

C. Cul-Kobza (Wołynka) op. 50 nr 3 (wyd. ros.)
Ch. Dancla - Wariacje na temat Belliniego op. 89 nr 3
R. Gliere - Pastoral op. 54 nr 2 (wyd. ros.)
Milandre - Menuet (M.S.)
J. Mondoville - Tamburyn (wyd. ros.)

Utwory różne

L. van Beethoven - Menuet G-dur (3 z. III)
Utwory (opr. Jampolski wyd. ros.) J. Duvernoy - Bolero
G. F. Handel - Aria i Rondinella (3 z. III)
J. Haydn - Menuet (wyd. ros.) - Menuet D-dur (3 z. III)
K. Kurpiński; K. Sikorski - Polonez
Z. Nosowski - Polonez elegijny
S. Prokofiew - Bajeczka (wyd. ros.)
- Gawot z Symfonii klasycznej
J. F. Rameau - Tamburyn (M.S.) - Gawot
L. Różycki - Dwie melodie
J. Stasica; J. Garścia - Drobiazgi. 10 łatwych utworów na skrzypce
K. Szymanowski - Pleśń kurpiowska (2 z. II)
G. F. Telemann - Sarabanda und Gavotta (1 z. II)
A. Wroński - Kołysanka - Mazurek (Moje marzenia)

Zbiory utworów

Alta Meister für junge Spieler z. II (Budapest)
J. Garztecka, S. Jarzębski - Utwory sławnych kompozytorów z. II
F. Jamry, K. Bacewicz - Mała antologia skrzypcowa z I
Dawni mistrzowie włoscy z. II
Dawni mistrzowie francuscy z. III
Dawni mistrzowie niemieccy z. IV
Dawni mistrzowie polscy i czescy z. I
N. Raków - Plesy w 24 tonalnościach (wyd. ros.)
J. Rakowski - Z dawnych czasów
Zbiór pieśń sowieckich kompozytorów (wyd. rosyjskie)
Śpiewające skrzypce z. I, z. II, z. III (Opr. W. Doleżał)

Problemowy materiał techniczny

Pozycje i zmiany pozycji

Pozycje VII VII - wprowadzenie głównie na str. E

Utrwalenie pozycji I-V - oraz ich zmian

J. F. Mazas - Etiudy op.36 cz. I nr 20 (zmiany pozycji grupami dźwiękowymi)

Etiudy pasażowe

H. Kayser - Etiudy op.20 nr 20

R. Kreutzer - 42 etiudy nr 10

K. Fortunatow - Etiudy na zmiany pozycji nr 03

Rozwijanie biegłości

H. Schradleck - Ćwiczenia palcowa c.d

R. Kayser- Etiudy op.20 nr 14 I 32

J. Dont - Etiudy op. 37 nr 6

R. Kreutzer - 42 etiudy nr 6

Dwudźwięki

Z. Feliński - Nauka gam i zmian pozycji cz. I

Z. Feliński, E. Górski, J. Powroźniak - Szkoła gry na skrzypcach cz. II

F. Wohlfahrt - Etiudy op. 74 nr 40

H. Kayser- Etiudy op.20 nr 23, 30

R. Kreutzer - 42 etiudy nr 26 , 36

J. Dont - Etiudy op. 37 nr 17 (dwudźwiękami), 21

Duety i tercety, kwartety

J. Gebauer- Duety op.10 (trudniejsze).

J. Pleyel - Duety op. 24 (do wyboru) - Duety op 48 (do wyboru)

L. Kwaśnik - Miniatury klasyczne (na troje i czworo skrzypiec).

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia:

Udział w-popisach szkolnych, koncertach, konkursach -przesłuchaniu półrocznym -przesłuchaniu technicznym - egzaminie końcowo rocznym

MINIMUM PROGRAMOWE

Gamy durowe i molowe oraz trójdźwięki do 4 znaków w obrębie 7 pozycji(niższe przez trzy oktawy).

Różne rodzaje smyczkowań.

Dwudźwięki- tercje, seksty, oktawy do trzeciej pozycji detache

Cztery etiudy(w tym dwudźwiękowe i biegłościowe)

Dwa koncerty, w tym jeden z pamięci (głównie pierwsze części)

Cztery utwory z towarzyszeniem fortepianu

Jeden duet (tercet, kwartet)

Egzamin promocyjny do klasy szóstej

Utwór z towarzyszeniem fortepianu.

Sonata – dwie części

Czytanie a vista

KLASA SZÓSTA

TREŚCI NAUCZANIA

Gra w siedmiu pozycjach.
Wysokie pozycje na strunie E i G.
Skoki do pozycji.
Wymaganie dość dużej biegłości gry, także ze zmianami pozycji i różnymi smyczkowaniem.
Chromatyka i ekstensja.
Trudniejsza intonacja w utworach współczesnych.
Tryl, mordent, tremolando.
Dwudźwięki legato po kilka nut.
Akordy łamane i jednocześnie brzmiące (3 głosowe).
Pojedyncze decymy.
Różnorodne smyczkowania i artykulacje.
Arpeggio legato, arpeggio skaczące (w prostych akordach).
Flażolety naturalne i sztuczne (kwartowe).
Pizzicato lewą i prawą ręką.
Różnicowanie stylów.
Różnicowanie stylu w utworze.
Ekspresja estradowa.
Gamy durowe i molowe oraz trójdźwięki do 4 znaków przez trzy oktawy.
Gamy na jednej strunie przez oktawę.
Trójdźwięki. Różne rodzaje smyczkowań: staccato, spiccato, sautille.
Dwudźwięki- tercje, seksty, oktawy do trzeciej pozycji (detache)

LITERATURA

Gamy

Z. Feliński - Nauka gam i zmian pozycji cz. II
Z. Jahnke - Studium gam
W. Krotkiewski - Gamy i pasaże na skrzypce cz. II (Cd.)
E. Umińska - Studium gam i pasaży ćwiczenia
Z. Jahnke - Ćwiczenia w pozycjach
S. Krogujew - Ćwiczenia w dwudźwiękach na skrzypce
W. Krotkiewski - Ćwiczenia na prawą rękę,
-zmian pozycji na skrzypcach
- ćwiczenia w pozycjach
H Schradieck- ćwiczenia palcowe z1
O. Sevcik - 40 wariacji op 3
Doppelgriff-Vorstudien op9 (ćwiczenia dwudźwiękowe)
Lagenwechsel op 8 (zmiany pozycji)

Etiudy

J. Dont- Etiudy op.3
F. Fiorillo - 36 etiud
K. Fortunatow - Etiudy na zmiany pozycji,
H. E. Kayser - Etiudy op. 20,
W. Kreutzer - 42 etiud,
F. Wohlfahrt - Etiudy op. 45

Koncerty

J.S. Bach - Koncert a-moll
Ch. Beriot - Koncert a-moll nr 9 - Koncert G-dur nr 7
Ch . Dancla - Solo koncertowe nr 3

A. Komarowski - Koncert e-mol
R. Ortman - Koncert a-moll nr 12
H. Sitt - Koncert C-dur op70
G.B. Viotti - Koncert D-dur nr 20 -Koncert G-dur nr23
A. Vivatdi - Koncert g-moll

Sonaty

A. Corelli - Sonaty nr 3 i 10,- Sonata A-dur op S nr 9
G. F Handel - Sonata F-dur
A. Krzanowski - Mała partita na skrzypce solo
G.B. Pergolesi - Sonata G-dur
H Purcell - Sonata -moll
D. Walentini - Sonata a-moll

Utwory błęciolowe

Ch. Beriot - Temat z wariacjami d-moll, op 1
J. Brahms-Walc A-dur (2 cz I)
C. Cul-Wschodnia melodia op. 50 (wyd ros)
F. Drdla - Wspomnienie (.Souvenir)
M. Garlicki - Etiuda - Fugato (wyd. ros.)
A. Krzanowski - Chaconna i Gigue z .Malej partity na skrzypce solo
J. Ralf-Kawatyna op.85 nr 3
C. M. Weber-Walzer nr 2 (opr. W.Bumester) (3 z . III)

Utwory różne

Bach-Gounod - Ave Maria (2 z. II)
J. S. Bach - Siciliana g-moll (1 z. III)
G.F.Handel - Wariacje A-dur (wyd.ros.)
W.A.Mozart-Menuet D-dur (wyd.ros.)
A.Dworak - Humoreska (2 z. III)
J.F. Rameau -Wariacje a-moll (opr. Mostras -wyd. ros.)
M. Rimskij-Korsakow-Pieśń hinduska (2 z. I)
R. Schumann - Marzenie (M.S.)
G. Świridow - Moment muzyczny (wyd. ros.)
Z. Stojowski – Melodii

Zbiory utworów

F. Jamry, K. Bacewicz - Mała antologia skrzypcowa z. I
Dawni mistrzowie włoscy z. II
Dawni mistrzowie francuscy z .III
Dawni mistrzowie niemieccy z. IV
Dawni mistrzowie polscy i czescy z .I
Śpiewające skrzypce z I , z .II, z. III (Opr. Wanda Doleżał)
Tanze alte Meister B II (Leipzig)
E. Umińska - Album miniatur na skrzypce i fortepian

Problemowy materiał techniczny

Pozycje i zmiany pozycji
Pozycje VI i VII oraz ich zmian
H. Kayser- Etiudy op.20 nr 31,33
R.Kreutzer-42 etiudy nr 11, 12
K. Fortunatow - Etiudy na zmiany pozycji nr 69

Rozwijanie biegłości

Kontynuujemy rozwijanie biegłości: wprawki, ćwiczenia, gamy i pasáže, etiudy.
Uzupełniamy repertuar z klasy 4 i 5.
Przyspieszamy tempo. Smyczkowania: legto, detache, sautille.

Biegłość palców pobudzają ćwiczenia na tryl i tremolando.
Palce wzmacnia ćwiczenie lewą ręką.
Utwory biegłościowe według program

Dwudźwięki:

Rozwijamy technikę dwudźwiękową na gamach, ćwiczeniach i etiudach.
Akordy trzy i czterodźwiękowe.
J. Dont- Etiudy op.37 nr 23. 24
H E. Kayser - Etiudy op. 20 nr 36
WJ Geutzer-42 etiudy nr 32, 34, 35-37
F. Wohlfahrt - Etiudy op. 45 nr 53. 56.60
F. Fiorillo - 36 etiud nr 4.17.18

Duety i tercety, kwartety

J. Gebauer- Duety op.10 (trudniejsze)
J. Pteyel - Duety op. 24 (do wyboru) -Duety op. 48 (do wyboru)
L Kwaśnk – Miniatury klasyczne (na troje i czworo skrzypiec). Wskazana muzykowanie w zespole unisono

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia:

Udział w-popisach szkolnych, koncertach, konkursach -przesłuchaniu półrocznym -przesłuchaniu technicznym -
egzaminie końcowo rocznym

MINIMUM PROGRAMOWE

Gamy durowe i molowe oraz trój dźwięki do 4 znaków w obrębie 7 pozycji.
Różne rodzaje smyczkowań (detache, legato, spiccato, sautille, staccato).
Pasaże. Dwudźwięki- tercje, seksty, oktawy do piątej pozycji detache i legato po dwie i cztery nuty.
Cztery etiudy(w tym dwudźwiękowe i biegłościowe)
Dwa utwory z towarzyszeniem fortepianu
Koncert I lub III cz.
Sonata (dwie kontrastujące części)
Jeden duet (tercet kwartet)

Egzamin końcowy szkoły muzycznej I stopnia

Koncert cz. I lub II i III z pamięci
Utwór z towarzyszeniem fortepianu z pamięci.
Sonata - dwie części kontrastujące
Czytanie a vista

Cykl czteroletni

Program nauczania na skrzypcach w cyklu czteroletnim naszej szkoły oparty jest na programie nauczania cyklu sześcioletniego Program poszczególnych klas obejmuje:

Klasa I -program klasy I i II cyklu sześcioletniego

Klasa II -program klasy III i IV cyklu sześcioletniego

Klasa III -program klasy V cyklu sześcioletniego

Klasa IV -program klasy VI cyklu sześcioletniego

Komentarz do programu

Program niniejszy oparty jest głównie na wydawnictwach krajowych. Należy korzystać także z wydawnictw zagranicznych. Godne polecenia są wydawnictwa rosyjskie: zbiory etiud dla poszczególnych klas oraz wybory utworów, tzw. Chrestomatija.

Podstawowa dydaktyczna literatura skrzypcowa powstała w XVIII i XIX wieku. Obecnie nie mamy czasu na przegrywanie wielkiej ilości etiud, ćwiczeń i wprawek. Należy dobierać etiudy głównie pod kątem rozwiązywania problemów. Długie etiudy skracać lub grać ich istotne fragmenty. Należy poddawać rewizji tradycyjny materiał dydaktyczny i tworzyć nowe etiudy i ćwiczenia, bardziej zwarte i prowadzące krótszą drogą do celu.

Proces nauczania powinien mieć charakter twórczy. Nauczyciel może sam tworzyć odpowiednie wprawki i ćwiczenia dla rozwiązywania indywidualnych problemów ucznia oraz dobierać właściwe dla niego etiudy. Należy pamiętać, że praca nad materiałem technicznym ma charakter pomocniczy, służy rozwijaniu techniki, zaś główny wysiłek winien być kierowany na opracowanie repertuaru wartościowego artystycznie.

W dziale Zadania techniczne i muzyczne przypomina się najważniejsze problemy, które należy rozwijać w danej klasie. Ze względu na Indywidualne predyspozycje i rozwój uczniów należy poświęcić więcej czasu na te problemy, które sprawiają uczniowi trudność.

Technikę dziecka rozwijamy w sposób następujący:

obserwujemy wnikliwie budowę i sprawność ruchową ręki, szerokość dłoni, długość i rozciągliwość palców, ich ruchliwość i bieglność;

-biorąc pod uwagę ewentualne mankamenty budowy i funkcjonowania ręki, stosujemy

odpowiednie wprawki, za pomocą których rozwiązujemy trudności;

-opanowanie problemu utrwalamy na odpowiednich etiudach;

-dobieramy takie utwory w których występują opracowywane problemy np.: dwudźwięki, akordy i inne.

Gamy są ważnym materiałem dla rozwoju techniki lewej ręki. Ponieważ repertuar szkoły I stopnia nie zawiera utworów o większej ilości znaków, wystarczy przerabiać gamę do 4 znaków przykluczowych.

Koncerty mają charakter dydaktyczny (z wyjątkiem koncertów A. Vivaldiego i J. S. Bacha). Zaleca się więc przerabianie głównie pierwszych części koncertów. Można także dokonywać w nich skrótów (vide), Jeśli jakiś fragment nie wnosi nic ciekawego pod względem technicznym i muzycznym.

Wprowadzono grupy utworów: biegłościowe i dwudźwiękowe (wielodźwiękowe). Należy starać się przerabiać jak najwięcej utworów z tych grup, grać je z pamięci i włączać do programów popisów, przesłuchań i egzaminów. Zauważa się małą ilość dostępnych utworów dwudźwiękowych w klasach II -V. Dla wzbogacenia repertuaru należy poszukiwać takich utworów, dokonywać transkrypcji, opracowywać pieśni i ich wariacje z zastosowaniem dwudźwięków. W grupie Utwory różne preferować utwory o fakturze urozmaiconej zawierające ciekawe rytmy i artykulacje: martelé, spiccato, ricochet, flażolety, pizzicato i inne.

W dziale Problemy materiał techniczny wykazano dokładnie najlepszy dostępny repertuar, służący opanowaniu określonych problemów technicznych. Należy starać się przerobić cały wskazany program, a w każdym razie rozwiązać zawarte w nim problemy.

W muzykowaniu zespołowym obok takich form, jak duet, tercet czy kwartet skrzypcowy, bardzo kształcące są zajęcia w grupie skrzypków grających unisono. Ta forma muzykowania ma dużą tradycję i jest godna polecenia dla

uczniów szkoły pierwszego stopnia. Wielkość grupy może być różna: od kilku do kilkunastu uczniów i więcej. Korzyści muzykowania unisono są bardzo duże, taka gra bowiem uwarząliwia na tempo | precyzję rytmiczną, rozwija dyscyplinę w zakresie artykulacji i uczy właściwego operowania smyczkiem .Wymaga też dobrej Intonacji i znakomicie przygotowuje do gry w grupach skrzypcowych orkiestry kameralnej symfonicznej. Poza tym daje wiele radości ze wspólnego muzykowania, uczy odpowiedzialności za siebie I całą grupę. Przynosi oszczędność czasu pedagoga, który jednocześnie opracowuje program z większą Ilością uczniów. Może być wykorzystana przy zadawaniu programu na wakacje. Przygotowane w czasie wakacji niezbyt trudne, ale ładne utwory mogą być wykonane unisono po kilku próbach na popisie po wakacyjnym. Do wykonania unisono nadają się utwory zarówno wolne, Jak i szybkie (perpetum mobile), formy tańców, a także ładne etiudy biegłościowe. W spisie literatury metodycznej zamieszczono pozycje w języku polskim. Obowiązkiem pedagoga jest przestudiowanie całej wskazanej lektury. Warto także zapoznać się z literaturą metodyczną Innych instrumentów: fortepianu, altówki, wiolonczeli I Innych. Bardzo wartościowe są wydawnictwa rosyjskie z zakresu metodyki skrzypcowej.

UWAGI O REALIZACJI MATERIAŁU NAUCZANIA

Sześcioletni okres nauczania gry na skrzypcach w szkole muzycznej stanowi okres intensywnego umuzykalniania ucznia oraz jego adaptacji do Instrumentu .Nauczyciel dobiera instrument odpowiedni do warunków fizycznych ucznia Instrument nie może być za duży, gdyż wywołuje to napięcia w lewej ręce i w całym organizmie ucznia . Smyczek nie może być za ciężki, gdyż męczy to prawą rękę. powoduje ściskanie i wprowadza napięcia do aparatu gry. Należy sprawdzić formę podstawka: struny powinny być rozstawione niezbyt szeroko i znajdować się dość nisko nad gryfem, aby nie wymagały nadmiernego nacisku przy stawianiu palców Dla większości uczniów dobieramy także poduszczkę. Żeberka (szyny) nie są na początku dobrym rozwiązaniem Są one mało elastyczne i na ogół za wysokie. Najlepiej dobrać kawałek mikrogumy i umocować w odpowiednim miejscu Gąbka posiada dużą przyczepność i powoduje, że instrument nie ześlizguje się. Rozwijanie sluchu i muzykalności odbywa się początkowo głównie przez śpiewanie piosenek oraz ćwiczeń śpiewanych z tekstem, tzw „śpiewanek". Od samego początku nauki (od pierwszej lekcji) równocześnie z ćwiczeniami przygotowawczymi na instrumencie uczeń powinien przyswajać sobie na pamięć odpowiednio dobrane piosenki, które później będzie grał ze sluchu, a także z nut. Jest to podstawa, tzw. metody sluchowej. Wszystko co uczeń gra w okresie początkowym (do kilku miesięcy) powinien umieć zaśpiewać z pamięci. Wyobraźnia sluchowa kieruje palcami, a kontrola wysokości dźwięku i reakcja na fałszywą intonację staje się u ucznia świadoma. Nauczycielowi nie wolno podpowiadać, „wyżej", „niżej", podgrywać na fortepianie, a tym bardziej przesuwać palców ucznia na gryfie. W razie złej intonacji, uczeń powinien zaśpiewać dany fragment i świadomie skorygować poprzedni błąd. Adaptację do instrumentu realizujemy poprzez manipulacyjne ruchy rozluźniające, ruchy zabawowe imitujące grę i ruchy świadomie kierowane. Naczelnym zadaniem nauczania początkowego jest niedopuszczanie do powstania napięć. Należy pamiętać, że układu nerwowego człowieka ma budowę symetryczną. Napięcie jednej ręki przenosi się na drugą rękę. W ogóle-napięcie w jednym miejscu promieniuje zazwyczaj na cały organizm grającego. Nauczyciel musi nieustannie czuć nad stanem i funkcjonowaniem aparatu gry początkującego ucznia. Największym wrogiem rozluźnienia jest statyka, bezruch. Nauczyciel powinien więc zachęcać ucznia do ruchu, lekcja winna być prowadzona żywo, a zajęcia urozmaicone. W początkowym okresie w lekcji powinien uczestniczyć opiekun dziecka. Powinien on notować w dzienniczku uwagi i zalecenia nauczyciela. W domu będzie on mógł odczytać i przypomnieć uczniowi wymagania nauczyciela, nauczyć dziecko tekstu piosenki, a nawet skorygować elementarne błędy postawy czy prowadzenia smyczka. Początkowe lekcje można prowadzić grupowo, najlepiej z dwóch uczniów o zbliżonym poziomie zdolności. Dzieci są w ten sposób pod kontrolą nauczyciela, mogą się nawzajem obserwować, co bardzo dopinguje dziecko do koncentracji uwagi. Występuje też element rywalizacji, który bardzo mobilizuje dzieci do pracy i wysiłku.

PRACA DOMOWA UCZNIĄ

Od początku nauki gry na instrumencie uczeń powinien być wdrażany do systematycznej pracy w domu, do zapamiętywania i realizowania wskazówek nauczyciela dotyczących sposobów ćwiczenia oraz ilości czasu na to przeznaczonego. Zasady pracy w domu należy ustalić z rodzicami (opiekunami) ucznia. Do ćwiczenia uczeń powinien mieć oddzielny pokój, odpowiedni pulpit, właściwe oświetlenie oraz względny spokój w otoczeniu (dobiegające odgłosy rozmów, radia czy telewizji utrudniają możliwości skupienia się i samokontroli). Nauczyciel obowiązany jest dokładnie ukierunkować pracę domową ucznia w powiązaniu z tematyką lekcji, stawiać określone zadania oraz sprawdzać ich realizację. W tym celu uczeń posiada dziennik (indeks), do którego nauczyciel wpisuje również uwagi o przygotowaniu ucznia do lekcji oraz ocenę Dzienniczek (indeks) winien być systematycznie sprawdzany przez rodziców i potwierdzany podpisem. Sprawdzając pracę domową ucznia należy szczególnie piętnować i ganić brak skupienia, bezmyślność, brak samokontroli i odpowiedzialności za swoją pracę. Często bowiem uczniowie „wpadają” do ćwiczenia bezpośrednio z innych zajęć, ćwicząc nieuważnie „po łebkach”, wedle zasady „jakoś to będzie” może przeciwyczyć całości zadanego repertuaru, powinien skupić się na jego części, opracować ją rzetelnie i z całą odpowiedzialnością poinformować o tym nauczyciela przed rozpoczęciem lekcji. Wyznajemy tu zasadę: lepiej mniej, ale lepiej (oczywiście nie może się to zdarzać zbyt często). Należy przyzwyczajać ucznia, aby przed rozpoczęciem ćwiczenia przewietrzył pokój, zadbał o czystość rąk, instrumentu i strun oraz z przerwami na inne zajęcia i odpoczynek. Dla oszczędzania sił uczniowie winni ćwiczyć również na siedząco (zwłaszcza wprawki i etiudy, czy repertuar na etapie *Odczytania tekstu*). Postawa siedząca jest mniej męcząca i może sprzyjać skupieniu uwagi, np. przy analizie tekstu nutowego lub obserwacji funkcjonowania rąk w trakcie opanowywania problemów technicznych. Nauczyciel powinien od czasu do czasu wymagać od ucznia gry na siedząco w czasie lekcji. Przegrywając utwór i pracując nad jego interpretacją uczeń winien wykonywać i przyswajać sobie ruchy ekspresyjne ciała zgodnie z treścią muzyczną utworu. Brak takich ruchów ekspresyjnych obserwuje się często u uczniów występujących publicznie (zwłaszcza chłopców). Obniża to znacznie poziom produkcji estradowej ucznia, a także hamuje jego rozwój instrumentalno-wykonawczy. Należy nieustannie przypominać uczniowi zasadę: „jak ćwiczysz tak grasz” oraz: „graj zawsze, jak gdyby cię słuchał mistrz”. Wdrażanie ucznia do odpowiedzialnej i świadomej pracy w domu kształtuje w nim nawyk samodzielnej, świadomej i odpowiedzialnej pracy nad opanowaniem instrumentu i repertuaru. Nauczyciel powinien stopniowo, w miarę rozwoju i zaawansowania ucznia, pozostawiać coraz więcej swobody uczniowi w sposobach pracy nad zadanym materiałem. Wskazane jest w tym celu stosowanie przykładowych *prac* o *repertuaru* czy zadań technicznych w obecności nauczyciela, lecz bez jego ingerencji czy ukierunkowania, a następnie zadawanie odpowiednich utworów do *samodzielnego opracowania*.

ORGANIZACJA ROKU SZKOLNEGO

W procesie kształcenia instrumentalisty na nic nie zdadzą się najlepsze metody i programy nauczania, jeśli nie będzie systematycznego i intensywnego ćwiczenia. Umiejętność mobilizowania ucznia do pracy jest niewątpliwie jedną z cech mistrzostwa pedagogicznego. Ocena nie jest wystarczającym bodźcem do niezbędnego wysiłku. Obok rozbudzania zainteresowań, atmosfery lekcji i osobistego przykładu pedagoga, ogromną rolę spełnia właściwa organizacja roku szkolnego. Naturalnym, artystycznym dopingiem do pracy są popisy, konkursy, przesłuchania i egzaminy szkolne. Konkretna praca i termin najlepiej i najskuteczniej mobilizują ucznia do pracy. Obecność rodziców i kilku kolegów stwarza już właściwą atmosferę dla występu ucznia. Dwumiesięczna przerwa w ćwiczeniu, w czasie wakacji fatalnie odbija się na rozwoju młodego instrumentalisty i jest błędem pedagogicznym w naszej specjalności. Instrumentalista nie może mieć tak długiej przerwy: zatrzymuje się w rozwoju, trudno mu rozpocząć nowy rok a wrzesień jest miesiącem straconym dla postępów w grze. Dzieci tracą rozpęd i zainteresowanie instrumentem. Po wakacjach odczuwają opór i niechęć do gry z powodu braku formy. Dlatego należy zachęcać i mobilizować dzieci do grania w czasie wakacji - do muzykowania i ćwiczenia. Konkretny, łatwy i ładny program oraz termin popisu we wrześniu będzie naturalnym dopingiem do zajmowania się instrumentem. Obok repertuaru solowego mogą to być duety lub inne formy zespołowe, ile uczniowie będą mieli możliwość spotykania się i wspólnego muzykowania. Atrakcyjną formą będzie przygotowanie w czasie wakacji utworów granych na popisie w grupie unisono. Zwiększa to odpowiedzialność za wspólny występ i mobilizuje do pracy. Daje też oszczędność czasu w przesłuchaniu uczniów. Dwa do czterech tygodni przerwy w kontakcie z instrumentem pozwoli uczniowi odpocząć zarówno fizycznie jak i psychicznie.

ROLA I KRYTERIA OCENY UCZNIĄ

Podstawowymi kryteriami oceny ucznia winny być:

-stopień spełniania wymagań programowych w danym roku nauki (postępy w zdobywaniu umiejętności technicznych, muzycznych, opanowaniu utworu), -pilność i systematyczność pracy ucznia.

Należy pamiętać, że kryteria oceny ucznia w szkole muzycznej I stopnia winny w pewnej mierze zależeć od sytuacji ucznia. Główny cel oceny to jej wychowawcze oddziaływanie wykorzystanie jako bodźca do lepszej pracy ucznia. Dlatego czasem podwyższamy ocenę uczniowi mniej zdolnemu, lecz pilnemu i robiącemu postępy. Czasem zaś obniżamy nieco ocenę uczniowi uzdolnionemu, lecz nie pracującemu wystarczająco systematycznie. Egzaminy nie mogą być postrachem dla ucznia i źródłem stresu. Uczeń powinien być nastawiony na egzaminu pozytywnie, traktować go jako popis. Powinien być dobrze przygotowany i być przekonany, że komisja jest mu przychylna. Komisja poświęca mu czas i wysłuchuje jego programu nie tylko po to, aby go ocenić, lecz także aby mu pomóc, omawiając jego grę, zauważone mankamenty i problemy. Grę ucznia w czasie przesłuchań, egzaminów promocyjnych i końcowych oceniać można według następujących kryteriów:

Ocenę celującą (cel.) otrzymuje uczeń, który: -opanował materiał znacznie wykraczający poza program nauczania danej klasy, -prezentuje grę bezbłędną technicznie i jednocześnie interesującą od strony muzycznej, osiągnął sukcesy w konkursach i przesłuchaniach regionalnych i ogólnokrajowych lub inne porównywalne osiągnięcia.

Ocenę bardzo dobrą (bdb.) otrzymuje uczeń, który:

-opanował zakres umiejętności i wiedzy określony w programie nauczania w danej klasie
-prezentuje grę bezbłędną technicznie i jednocześnie interesującą od strony muzycznej.

Ocenę dobrą (db.) otrzymuje uczeń, który:

-opanował materiał nauczania przewidziany w programie nauczania w danej klasie i prezentuje grę poprawną pod względem technicznym i muzycznym.

Ocenę dostateczną (dst.) otrzymuje uczeń, który:

-opanował materiał nauczania danej klasy w zakresie umożliwiającym postępy w dalszej nauce gry na instrumencie,
-prezentuje grę z małymi niedociągnięciami pod względem technicznym i muzycznym.

Ocenę dopuszczającą (dop.) otrzymuje uczeń, który:

-opanował program z brakami nie przekreślającymi możliwości ich nadrobienia w dalszej nauce,
- prezentuje grę z wyraźnymi brakami technicznymi i muzycznymi, lecz z zaletkami na postęp przy intensywnej pracy.

Ocenę niedostateczną (ndst.) otrzymuje uczeń, który: -nie opanował niezbędnego minimum umiejętności i materiału nauczania przewidzianego w programie danej klasy, nie rokuje żadnej nadziei na dalszy rozwój techniczny.

LITERATURA PRZEDMIOTU

- I. Dubiska, E. Umińska: Komentarz do 40 wariacji O. Sevcika op. 3, PWM.
- Z. Feliński, E. Górski: Metodyka nauczania gry na skrzypcach, PWM 1954.
- Z. Feliński, H. Gaertner: Zasady gry skrzypcowej na podłożu fizjologii, cz. I i II, PWM 1967.
- Z. Feliński: Współczesne problemy dydaktyki skrzypcowej, PWM 1968.
- C. Flesch: Sztuka gry skrzypcowej: cz.I Technika ogólna i stosowana, PWM ; cz. II cz .II Kształtowanie artystyczne i nauczanie, PWM 1958.
- J. Karoń: Poznaj skrzypce, PWM 1969 7J. Kusiak: Skrzypce od A do Z, PWM 1988.
- K. Mostras: Intonacja w grze skrzypcowej, PWM 1958.
- Z. Ostalczyk: Przewodnik metodyczny nauczania gry na skrzypcach na stopniu elementarnym, PWM 1977.
- P. Puczek: Z zagadnień nauczania gry na skrzypcach „Poradnik Muzyczny” 1983, nr 8-9,10,11; 1984nr1,3,5,7-8,11 – 12; 1985 nr 5,10,12.
- 11 .L. Raabon: Wzwyż maleńkimi stopniami.
- Wstęp metodyczny „Zeszyt Łańcucki” nr 1 /1982. 12.o. Szulpiakow: Rozwój techniczny muzyka wykonawcy „Zeszyt Łańcucki nr1/1982. 13.F. A. Steinhausen: Fizjologia prowadzenia smyczka, PWM 1962.
- T. Wroński: Zagadnienia gry skrzypcowej: -cz. intonacja, PWM 1957;
-cz. II Palcowanie, PWM 1961; -cz. III Technologia pracy, PWM 1965; -cz. IV Aparat gry. PWM 1970.
- T. Wroński: Zdolni i niezdolni, PWM 1979.

LITERATURA POMOCNICZA

- W. Chmielowska: Z zagadnień nauczania gry na fortepianie, PWM 1963.
- M. Eisenberg: Współczesna technika gry na wiolonczeli, PWM 1981.
- H. Neuhaus: Sztuka pianistyczna, PWM 1970.
- Cz. Sielużycki: Ręka pianisty. Fizjologiczne podstawy techniki, PWM 1982.
- K. Wilkomirski: Technika wiolonczelowa a zagadnienia wykonawstwa, PWM.